

A máj és az epeutak szövettana

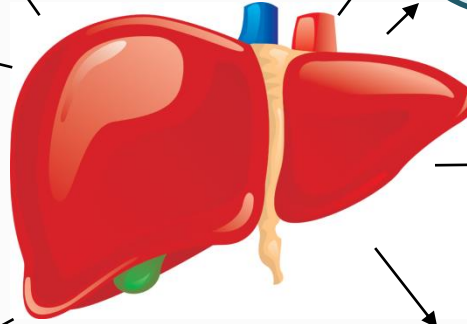
Dr. Tóth Zsuzsanna

Semmelweis Egyetem

Anatómiai, Szövet- és Fejlődéstani Intézet

A máj feladatai

Több mint 500 funkció kapcsolatos a májjal.

A glükózból glikogén szintézise, szükség szerint glikogénből glükóz felszabadítása. Glükoneogenezis.

Vitamin raktározás (A, B12, folsav).

Lipid anyagcsere, tárolás
koleszterol szintézis.

Hemoglobinlebontás, vas és réz tárolása.

A vérplazma aminosav koncentrációjának szabályozása.

Epetermelés. Az epe révén a zsírok emésztésének elősegítése, felesleges anyagcseretermékek eltávolítása (pl. bilirubin).

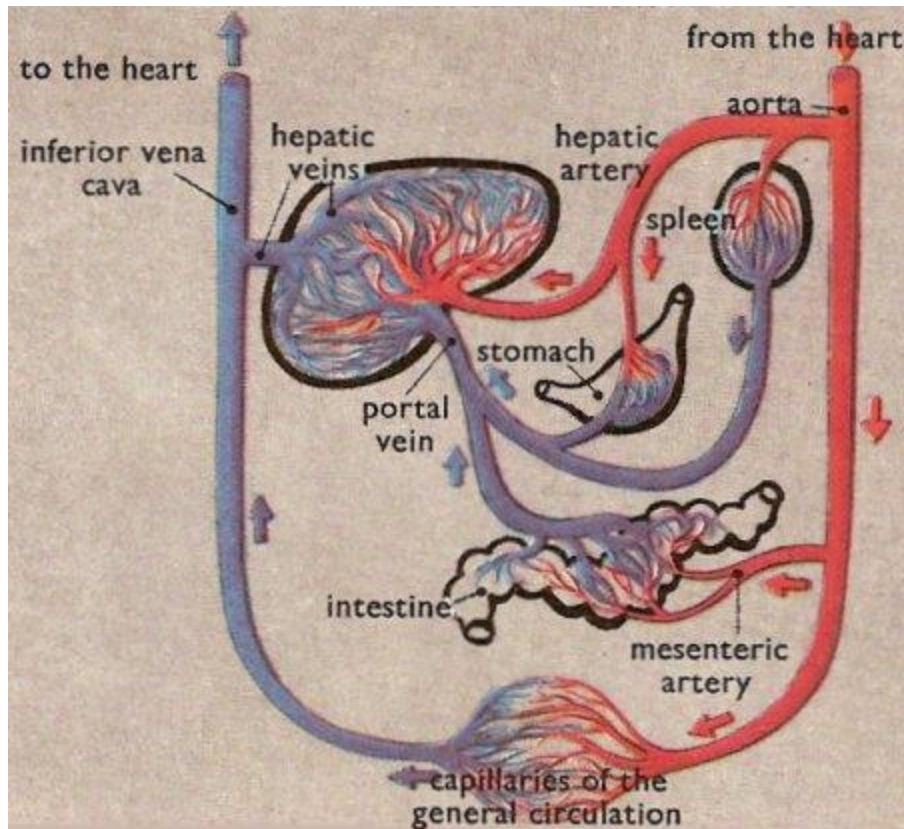
Plazmafehérjék szintézise (albumin, fibrinogén, vér koagulációs faktorok, transferrin).

Méregtelenítés. A mérgező ammónia ureává alakítása.

Szignál molekulák és hormonok termelése és átalakítása (erythropoetin, angiotenzinogén, hepcidin, IGF1,2, trijodtironin).

Fertőzések elleni védekezés-
immun faktorok termelése,
baktériumok kiszűrése a vérből.

A portális keringés fontossága

A felszívódott tápanyagok elsőként a májba jutnak.

A máj kettős vérellátása

Bemenő vér:

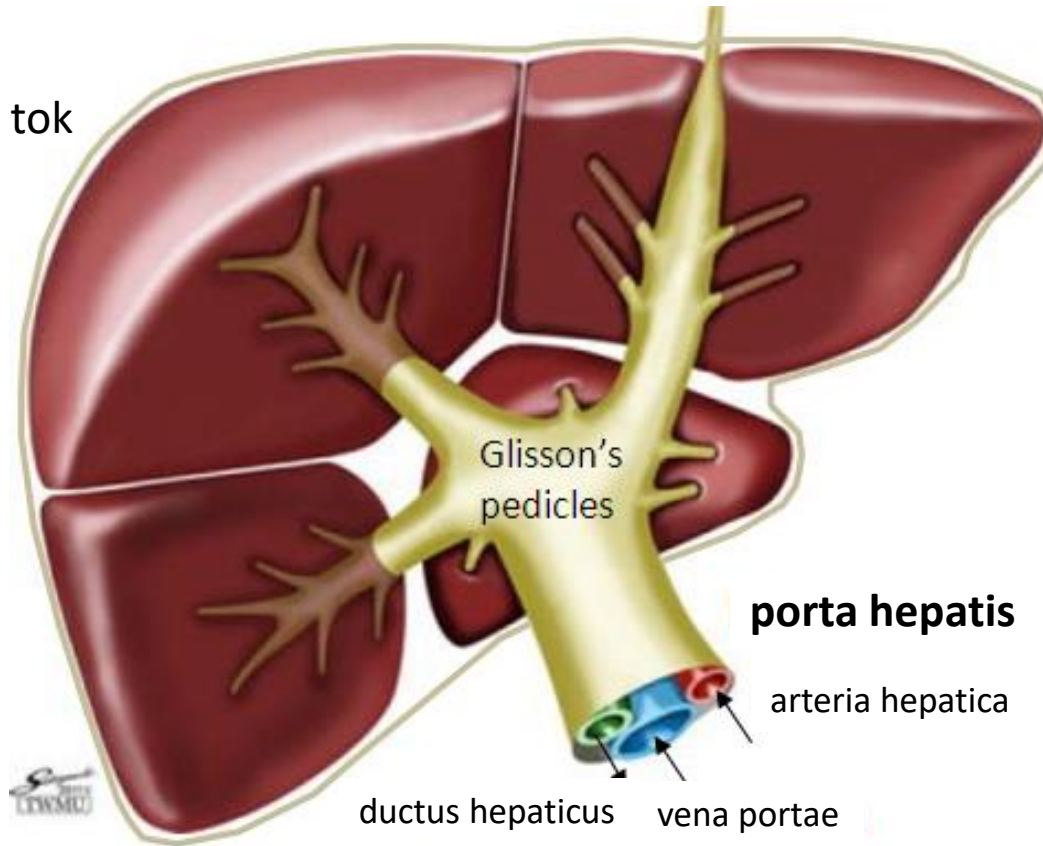
- 75% vena portae
  - oxigénben szegény
  - tápanyagokban és pancreas hormonokban gazdag (bélből)
  - hemoglobin metabolitokban (bilirubin, hem) is gazdag (lép felől)
  - a máj elsődleges anyagcsereközpont
- 25% arteria hepatica
  - oxigéndús

Elvezetés:

vénae hepaticae → vena cava inferior

A Glisson féle tok

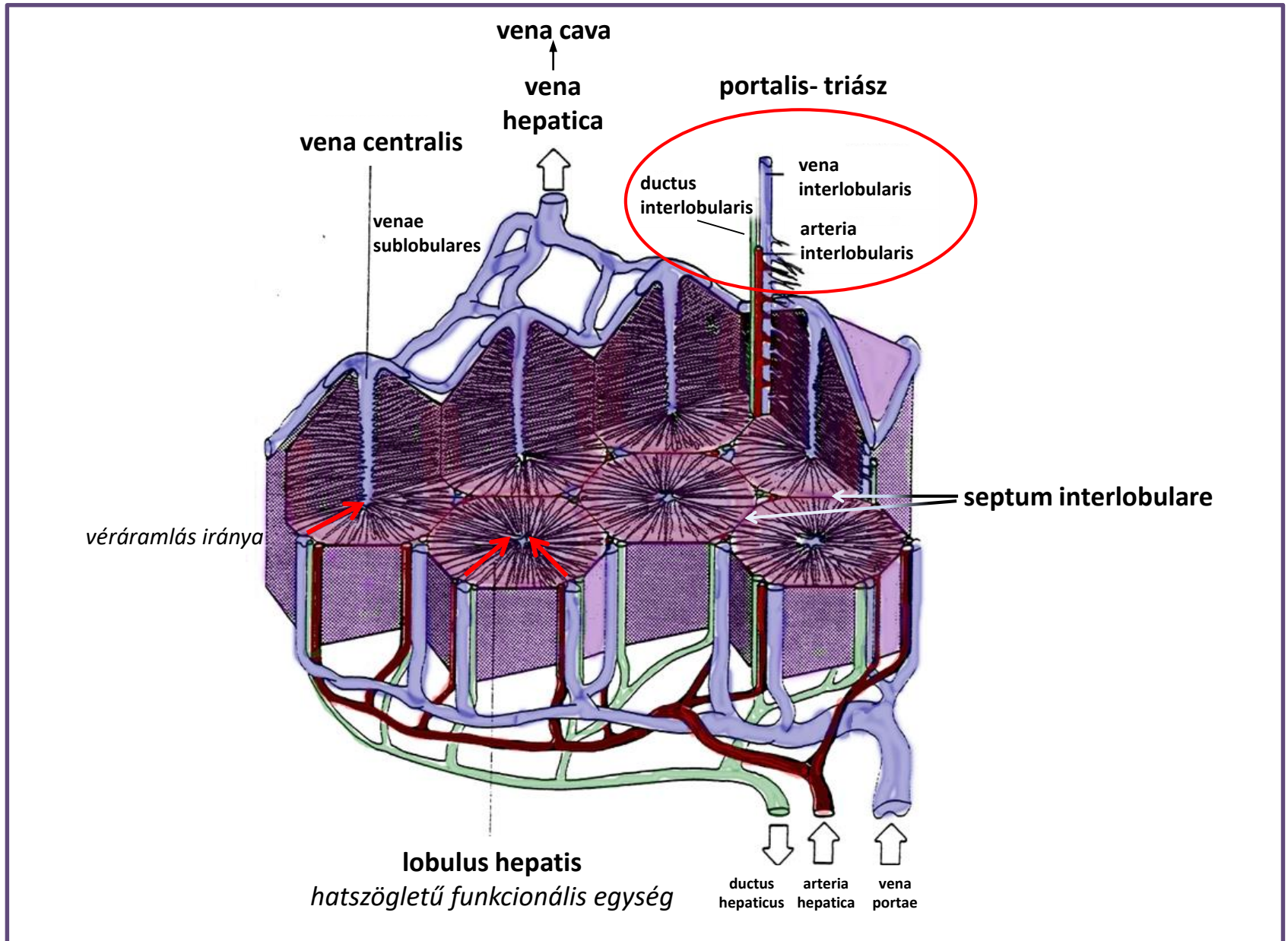
Glisson tok

- Glisson nyúlványok: szegmentekre osztják a májat, sebészeti jelentőség
- további ágai betervednek a parenchymába, egybefogják a ductus hepaticus, a vena portae és az arteria hepatica kisebb ágait

A májszövet egységei, a lobulusok

Lobulus hepatis

A májsejtek legalább egy felszíne érintkezik vérrel

sinusok

- kitágult kapillarisok- fen. endothel
- a perilobularis erekből vezetik a vért a vena centralis felé
- **kevert vért tartalmaznak**
- elválasztják a májsejtlemezeket
- radier helyzetűek
- anasztomizálnak, így a hepatocitáknak minimum egy felszíne érintkezik a vérrel

májsejt lemezek

- a hepatociták egy sejt vastagságú lyukacsos rétege
- a lemezeken belül radiális irányú sejtgerendák
- a sejtgerendák elágazóak a lemezeket sejthidak kötik össze
- a kötőszövet felé zárólemez határolja

vena centralis

- a sinusok gyűjtőere
- a vena sublobularisba torkollik

portalis (Glisson) -triász: nyirokerek és idegek is

- a. interlobularis
- v. interlobularis
- duct. interlobularis } 3

- a kötőszövetben a csúcsoknál

vena perilobularis

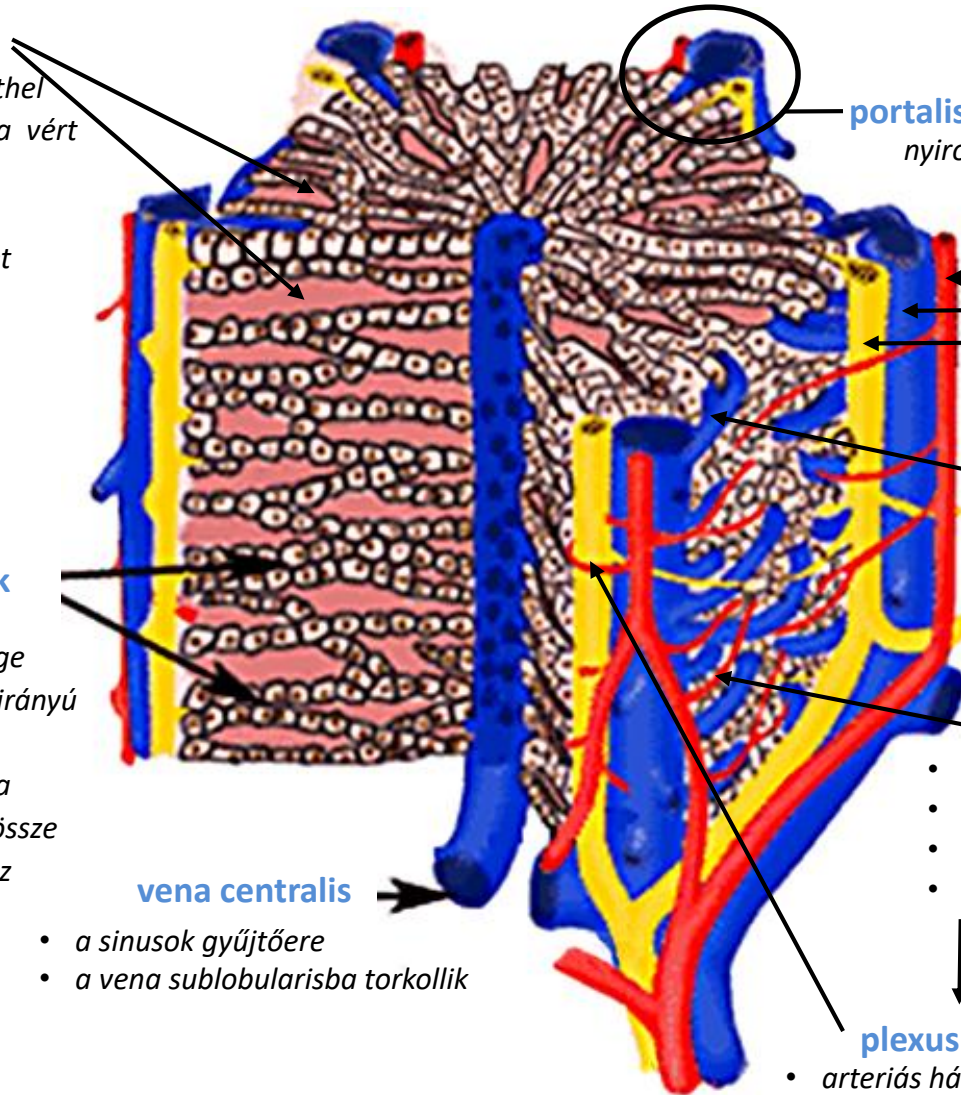
- a v. interlobularis oldalága
- anasztomizálnak egymással
- a sinusokba torkollik

arteria perilobularis

- az artéria interlobularis oldalága
- anasztomizálnak egymással
- a sinusokba torkollik
- ellátja a ductus interlobularist is

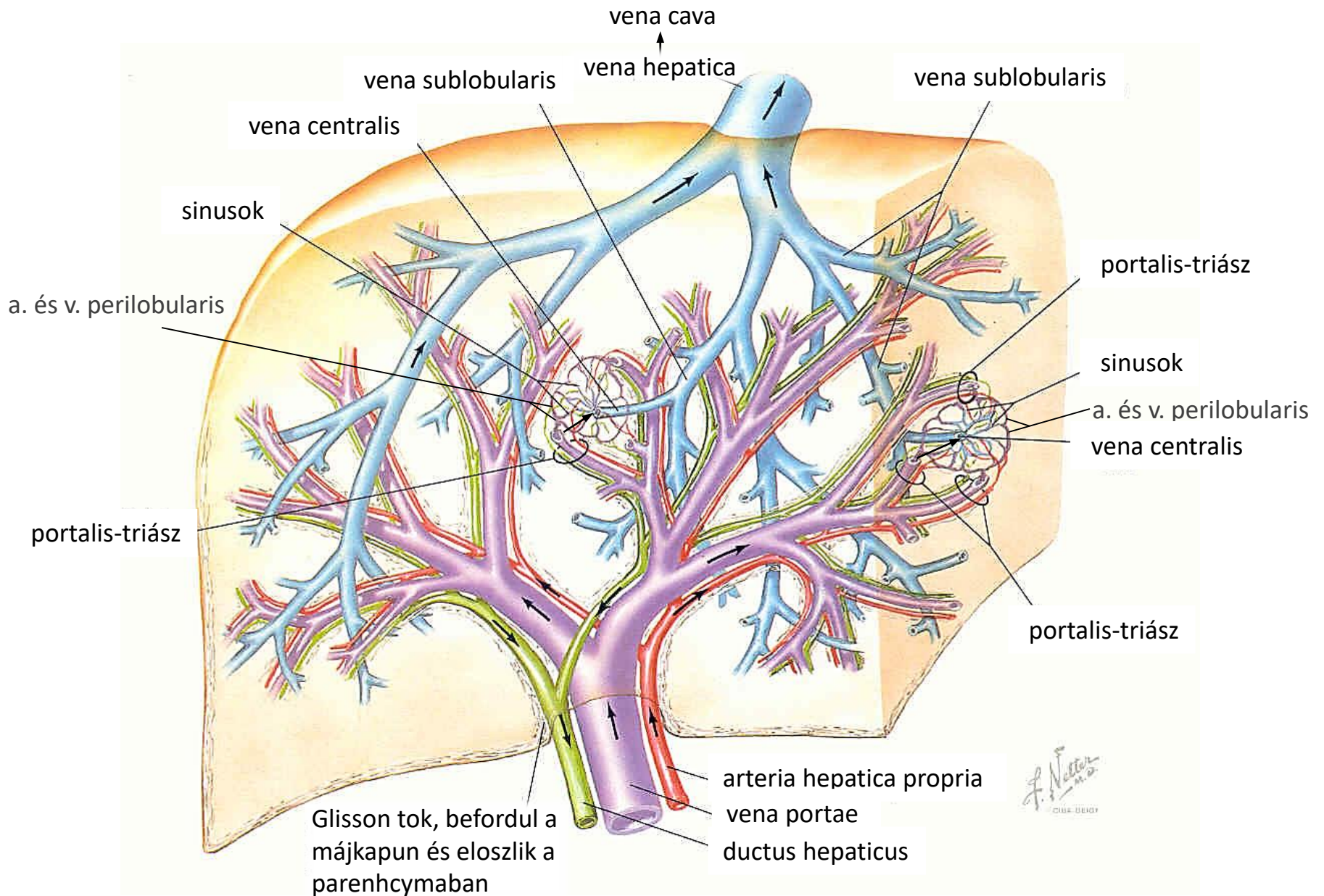
plexus peribiliaris

- arteriás hálózat a d. interlobularis körül
- a sinusokba torkollik

Idealizált struktúra.

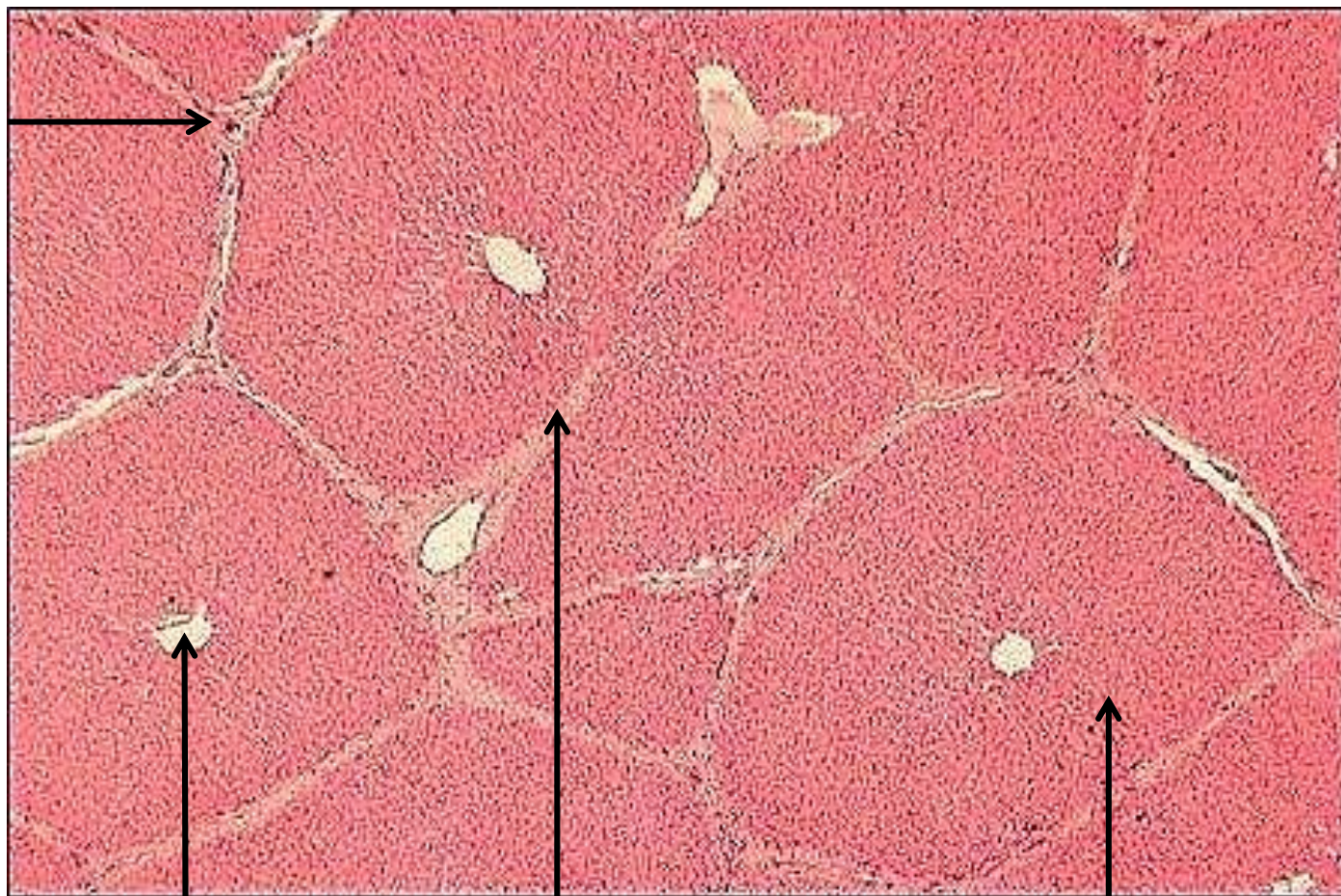
A máj keringésének összefoglalása

Sertés májszövet

hematoxylin-eozin

portalis-
triász
*nem mindig
6 db/ lobulus*

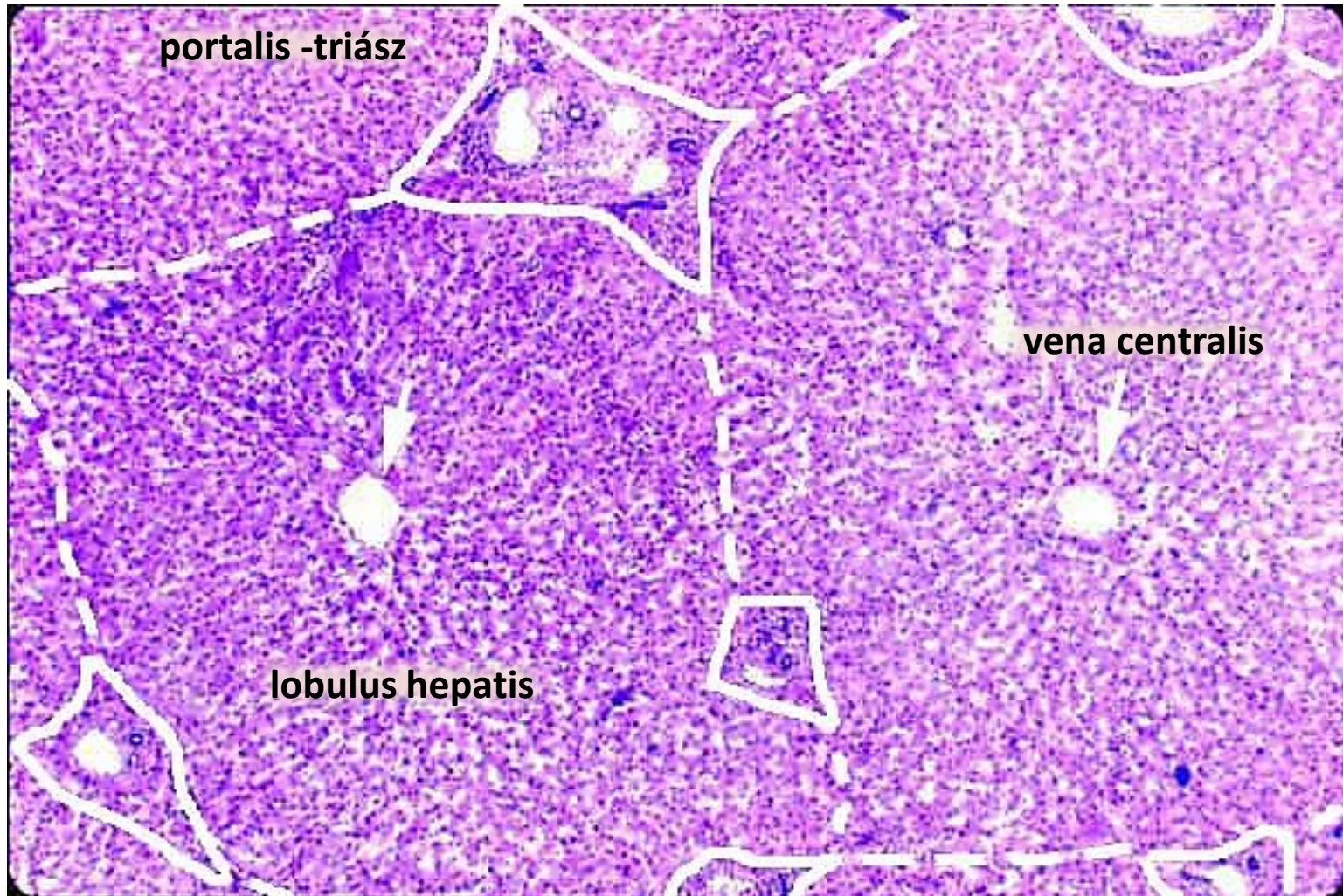
vena centralis

septum interlobulare

lobulus hepatis
lehet szabálytalan alakú

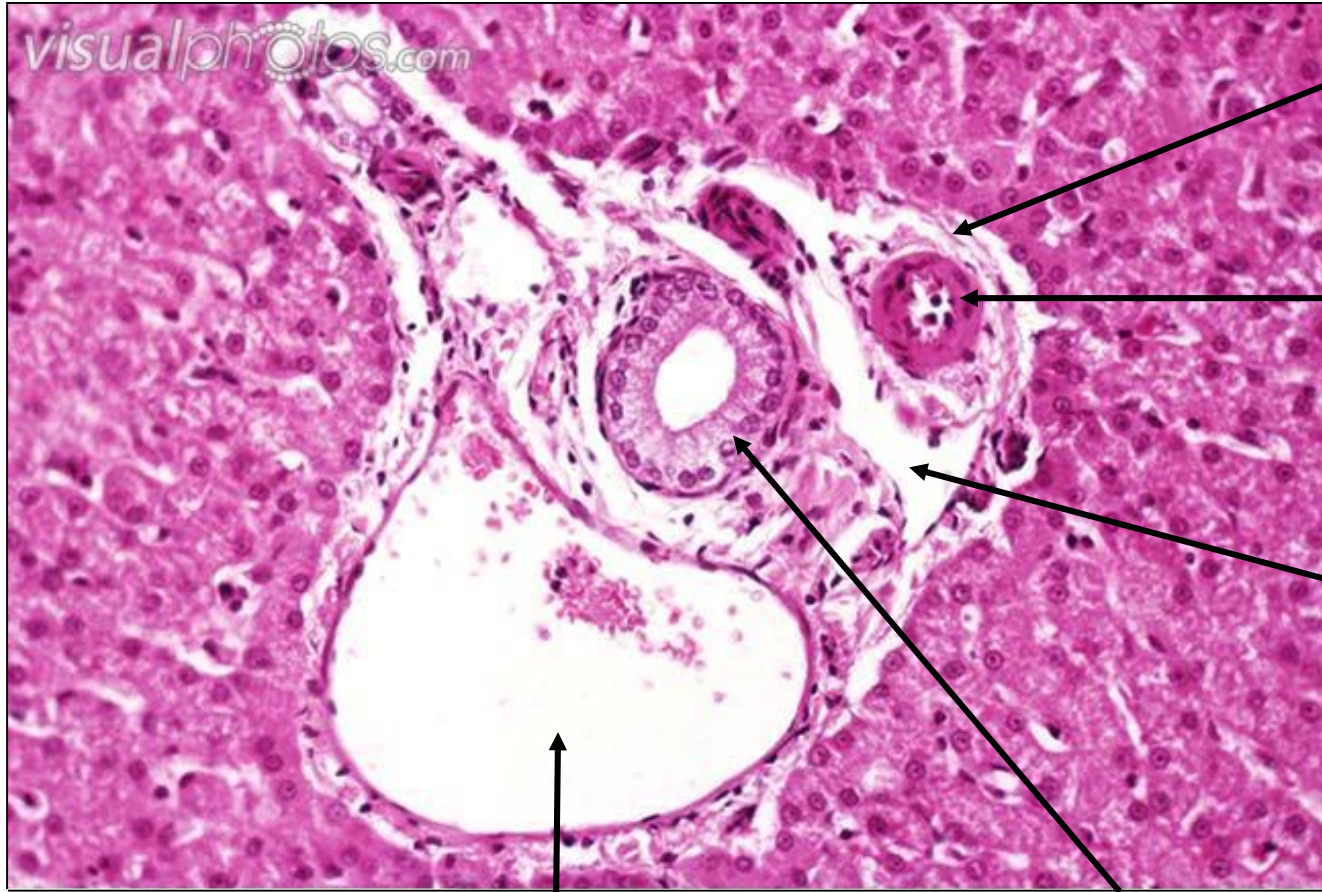
Human májszövet

A septa interlobulares emberben kevésbé látszik.

Portalis - triász

A vér lobulusba, az epe ellenkezőleg áramlik

capsula

- kötőszövet (septum interlobulare)

arteria interlobularis

- kerek, vagy ovális
- izmos tunica media
- vörösvértest (VVT)

nyirokér

- szabálytalan alak
- vékony fal
- nincs benne VVT

Idegek is előfordulhatnak.

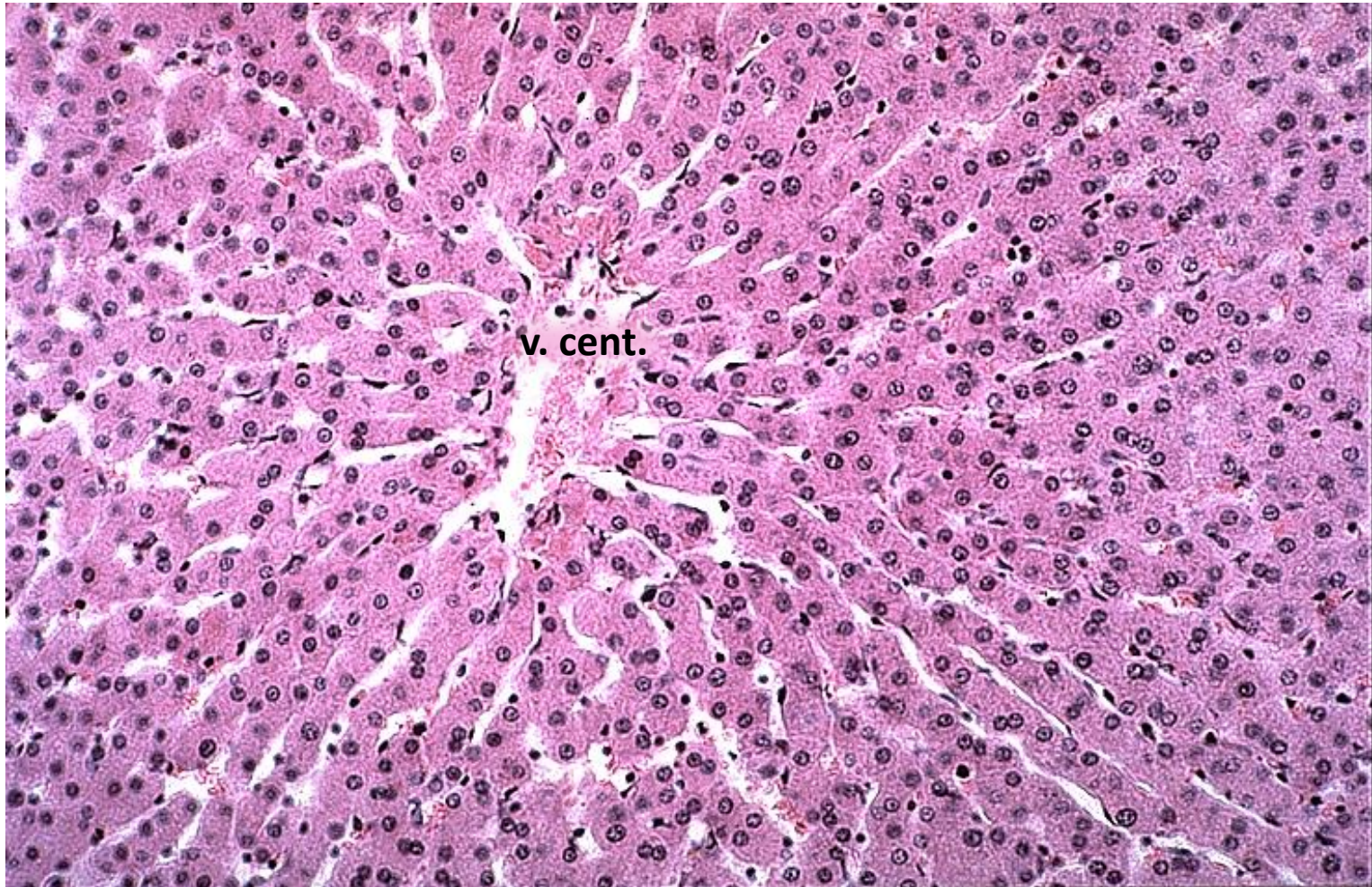
vena interlobularis

- szabálytalan alak
- vékony endothel borítás
- pericyták
- VVT előfordulhat

ductus interlobularis

- kerek, vagy ovális
- egyrétegű köb- (kicsik), vagy hengerhám (nagyobbak)

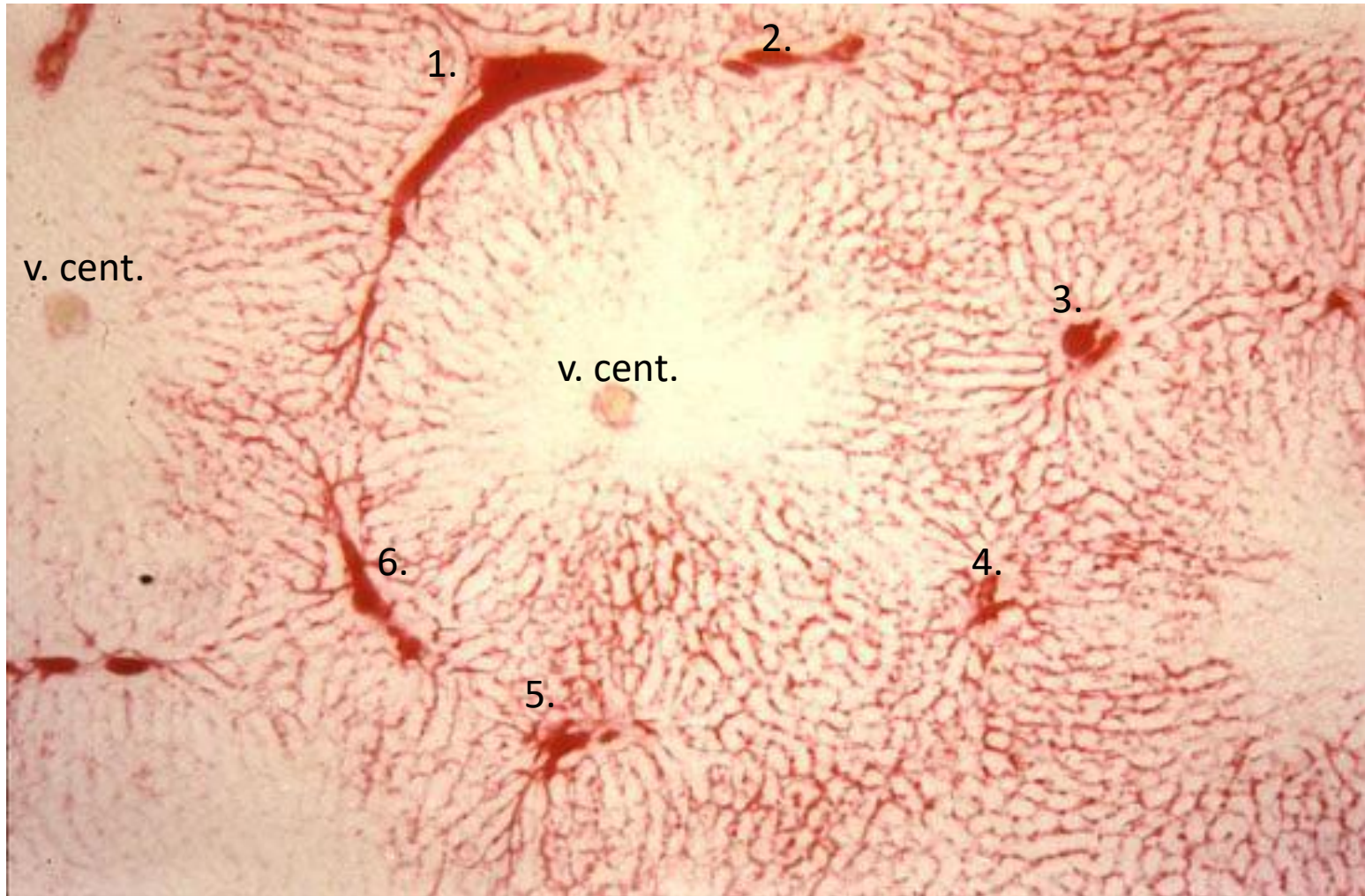
Centralis véna, májsejtgerendák , sinusok

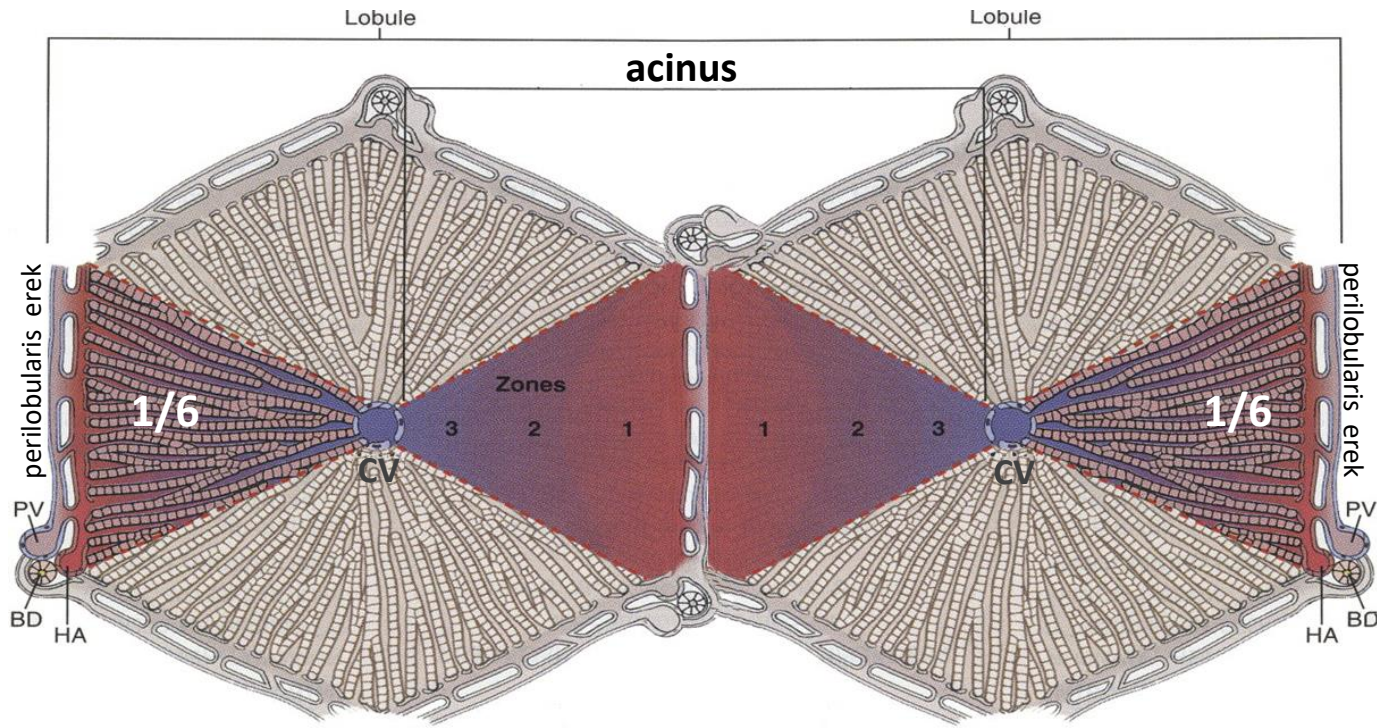
Hepatocytá:

- a parenchyma fő sejtípusa
- nagy, kerek, eukromatikus sejtmag, egy, vagy több nucleolus
- poliploidia jellemző (páros magok)

A lobulus hepatis vérellátása

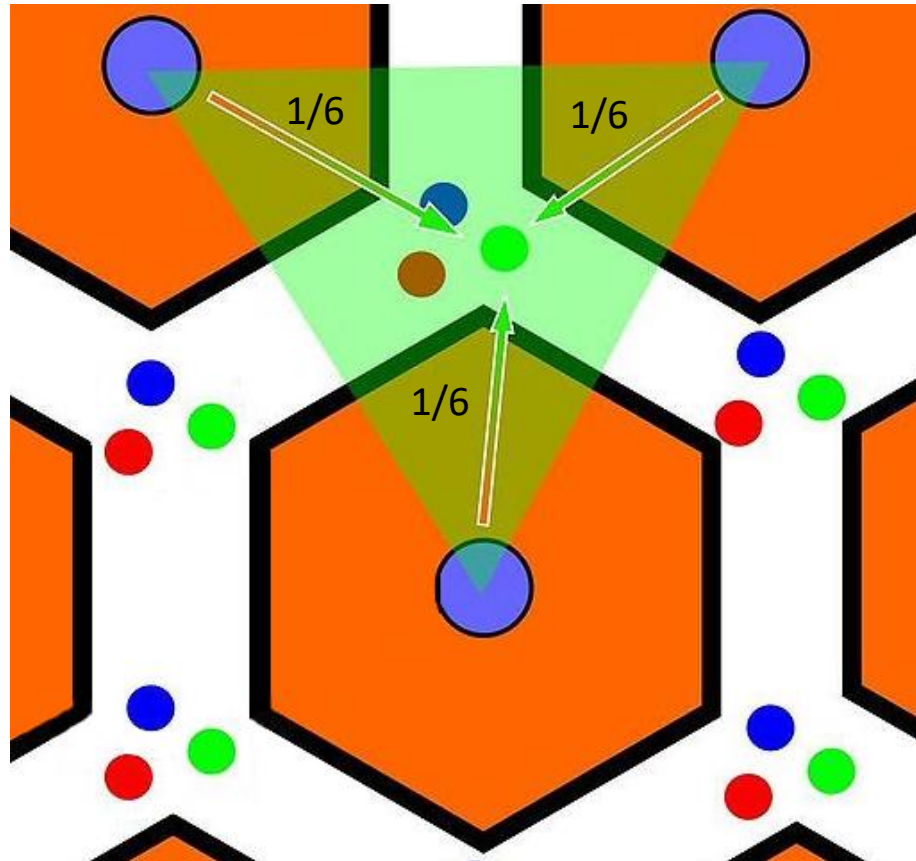

Acinus hepatis

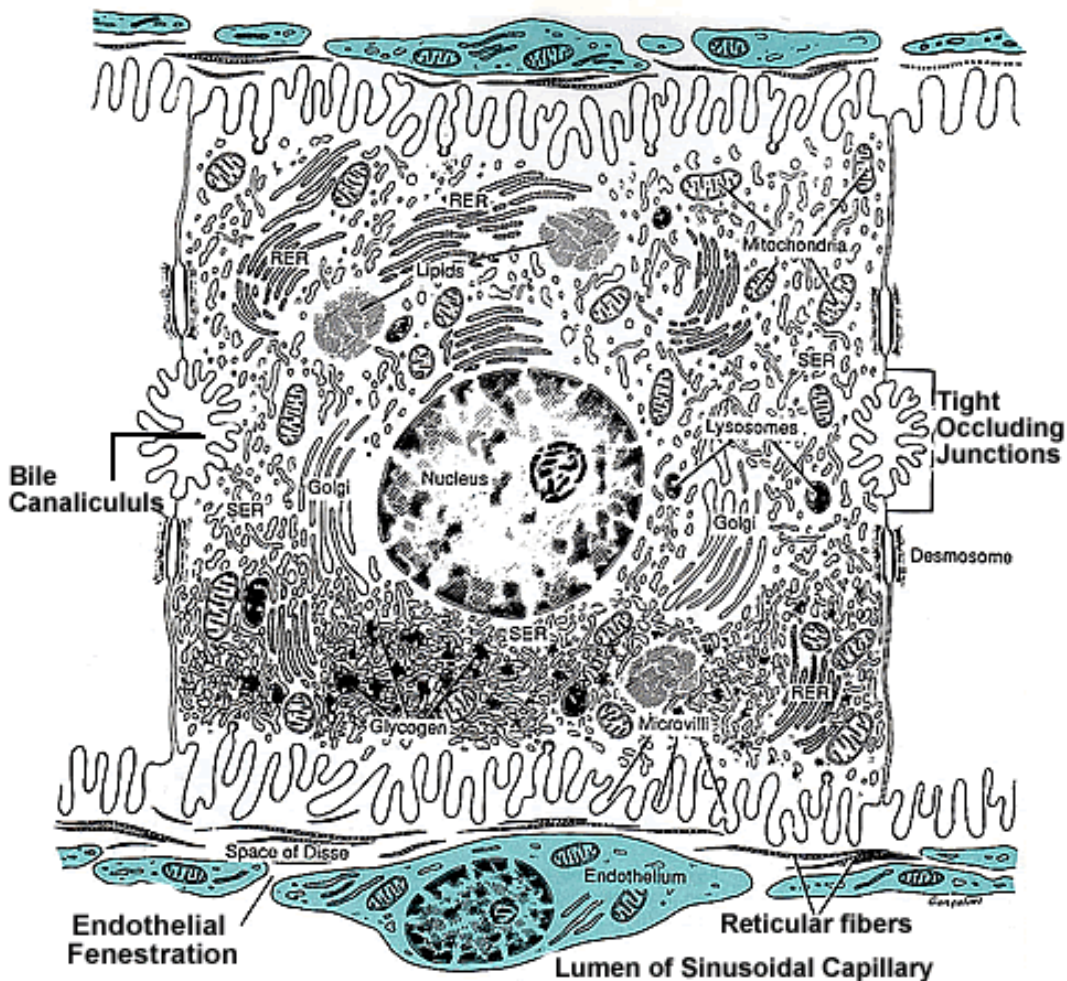
- a centralis véna felé csökkenő oxigén gradiens
  - 3 zóna, különböző hepatocytá funkciók
1. zóna: elsőként jut a tápanyagokhoz, de a mérgekkel is elsőként szembesül
elsőként kezdi el a glikogénraktározást
utolsóként hal el ishémia esetén, elsőként regenerálódik
leg hamarabb károsodik epeút elzáródáskor
- Zone 3: elsőként itt jelentkezik az ischemiás nekrosis
elsőként itt jelennek meg lipidcseppek a sejtekben elhízáskor
legkevésbé érzékeny mérgekre és epeút elzáródásra
- Zone 2: átmeneti zóna

Lobulus portalis

- Egy ductus interlobularis gyűjtőterülete.
- Háromszög alakú, a ductus interlobularis közepén, a vena centralisok a csúcsoknál.

A máj fő sejtípusa a hepatocytta

Polarizáció:

- a sinusok felé mikrovillusok
- a szomszédos sejtek közt epekapillárisok:
  - a plazmamembránok alakítják ki
  - zonula occludens zárja le két oldalról

Mikrovillusok az epekapillárisban

- nagy kerek sejtmag, heterokromatin
- RER - fehérje szintézis
- SER - detoxifikáció, lipid bioszintézis

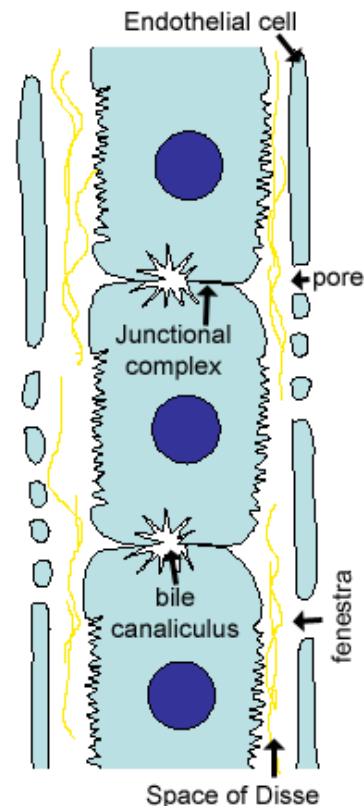
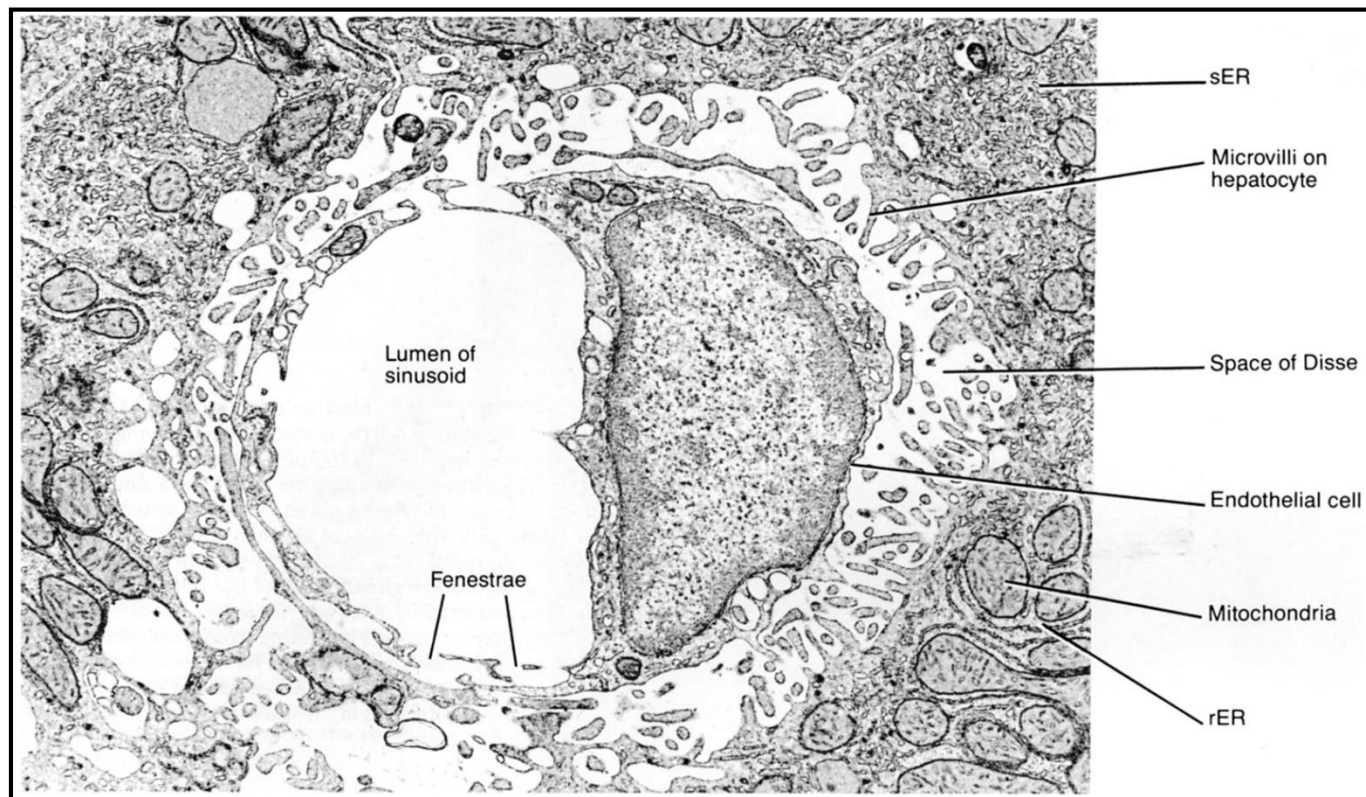
- glikogén granulumok, lipid cseppek
- sok peroxiszóma - alkohol és hidrogén peroxid lebontása
- Golgi - szekréciós aktivitás
- számos mitokondrium

Az epekapillárisok hálózatot alkotnak

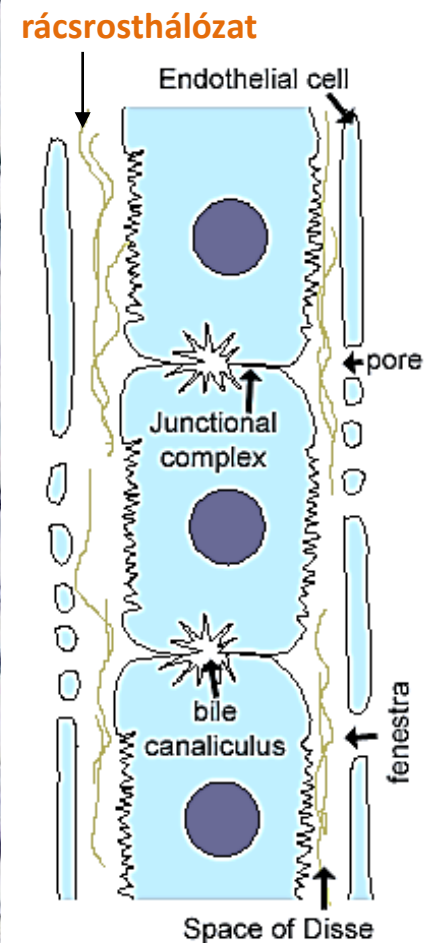
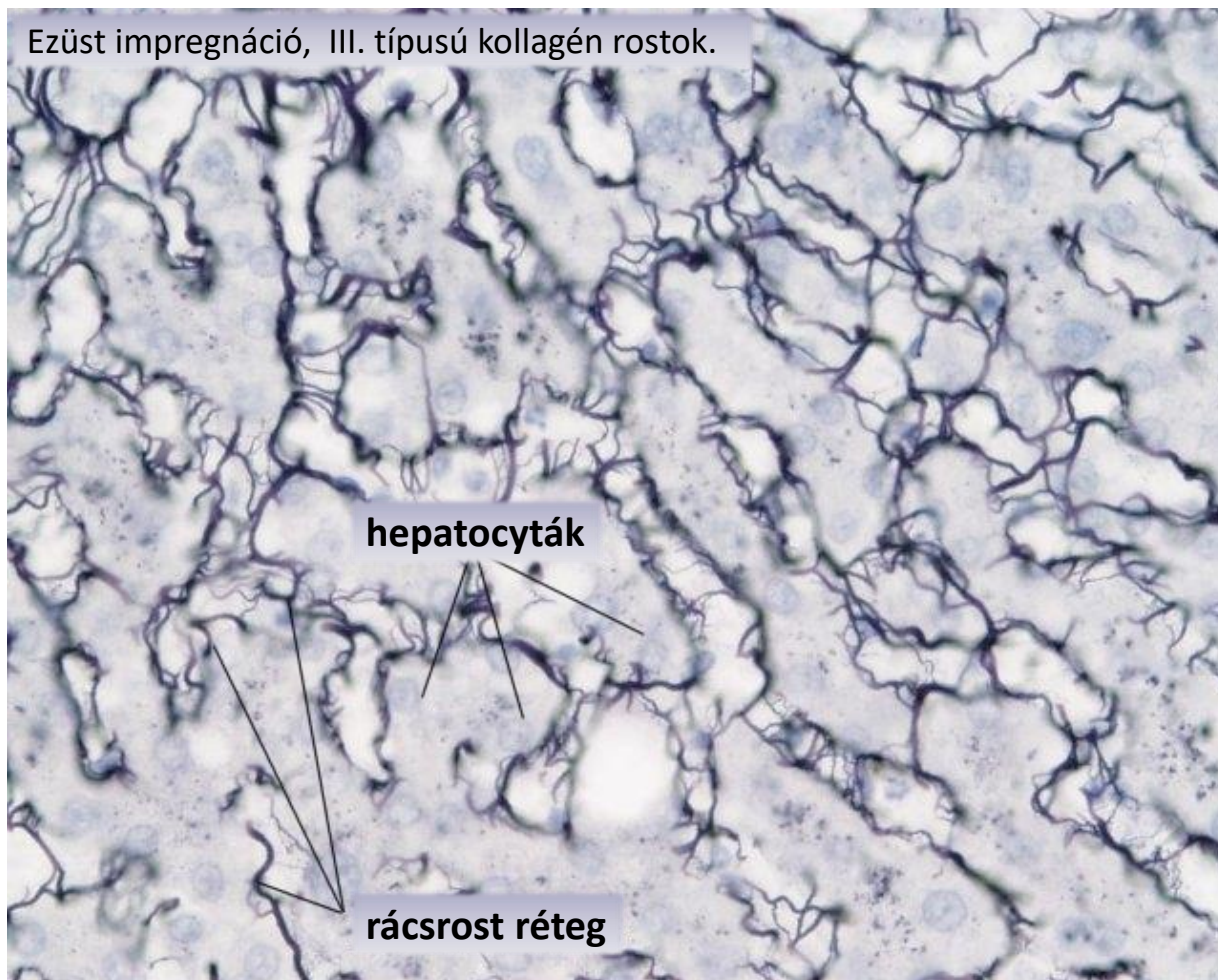
A májsinususok és a perisinusoidális tér

Nagyobb molekulák cseréje a vér és a májsejtek közt:

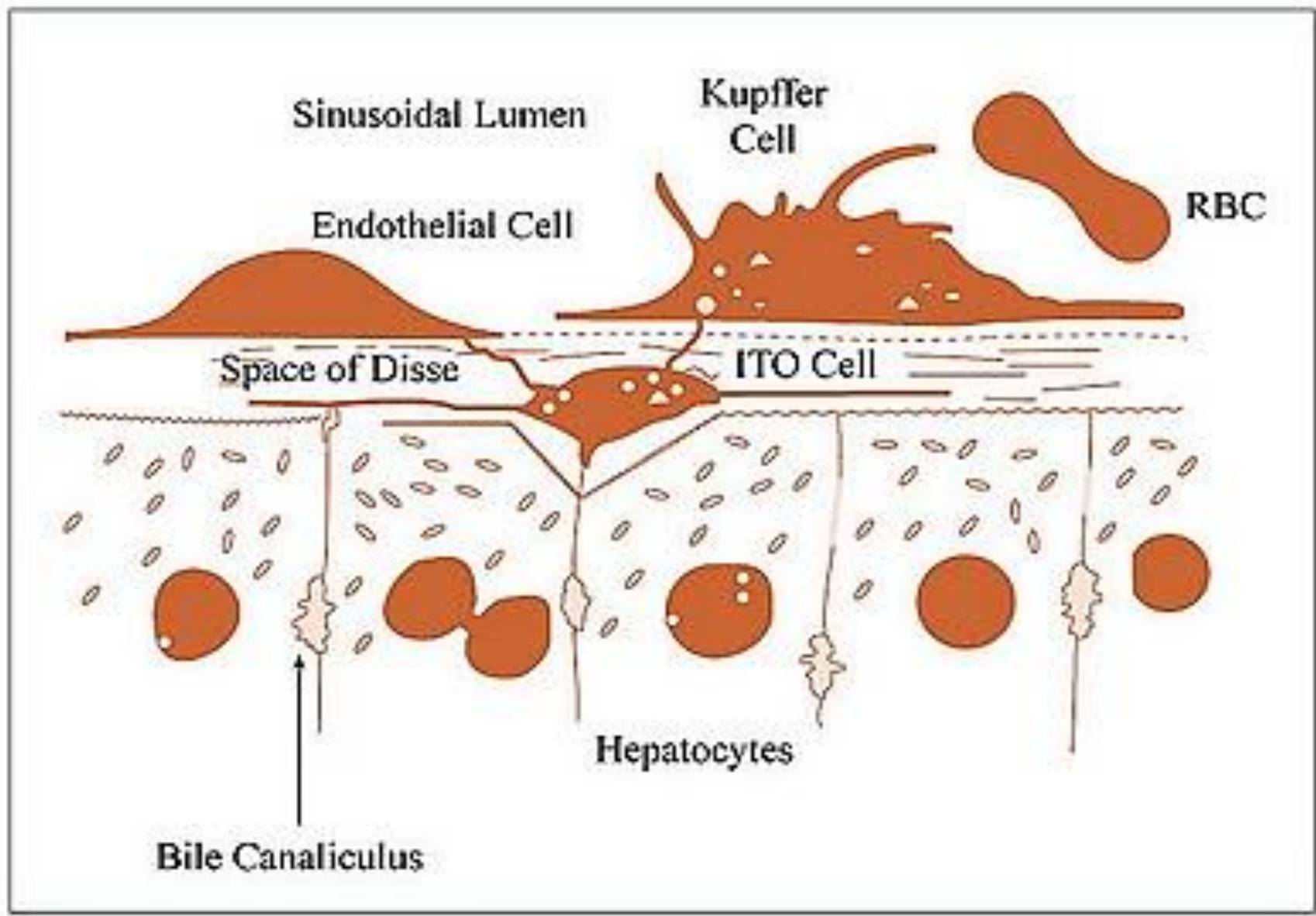
- a sinusok falát fenesztrált endothel borítja- intercellularis rések
- az endothelialis sejtek széli részén pórusok vannak - intracellularis rések,
- a lamina basalis nem folytonos, vagy hiányzik,
- a májsejteket és a sinusoktól perisinusoidális tér – Disse tér választja el,
- a perisinusoidális tér csak plazmát tartalmaz (VVT, vérlemezke nem jut be)
- a Disse térbe nyúlnak a májsejtek mikrovillusai - itt történik a felvétel-leadás

A májsejteket a Disse térben lévő rácsrosthálózat támasztja

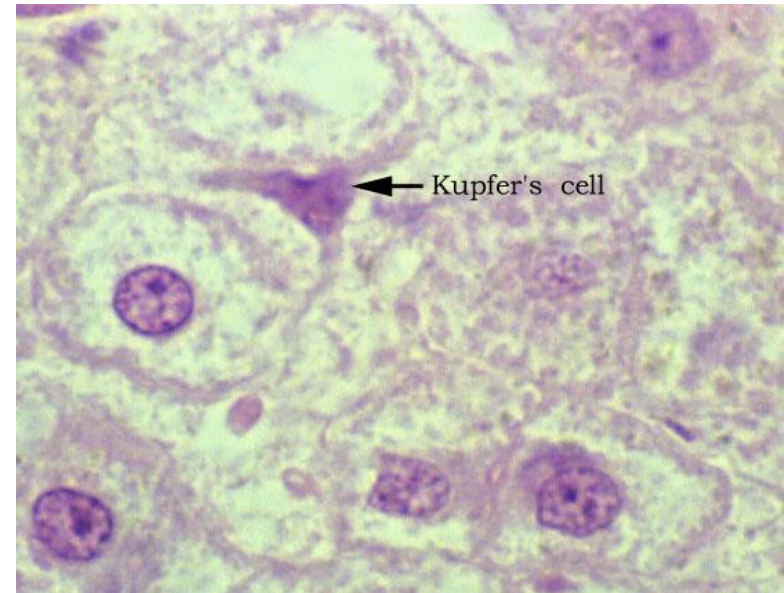
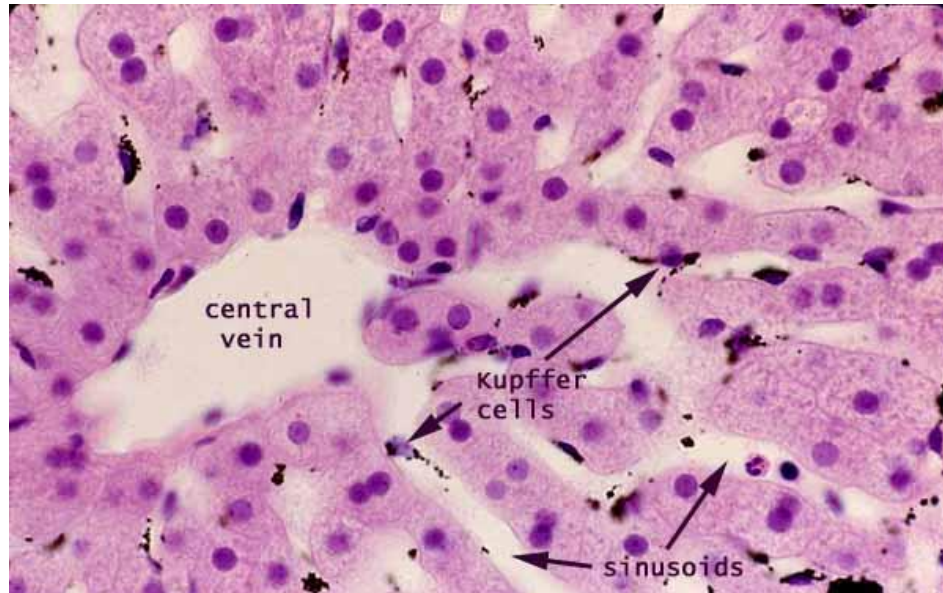
- kapcsolatban áll az interlobularis és a centralis véna körüli kötőszövettel
- a kötőszöveti interstitium aránya a parenchymához képest csekély - a máj sérülékeny

A Kupffer és Ito sejtek elhelyezkedése

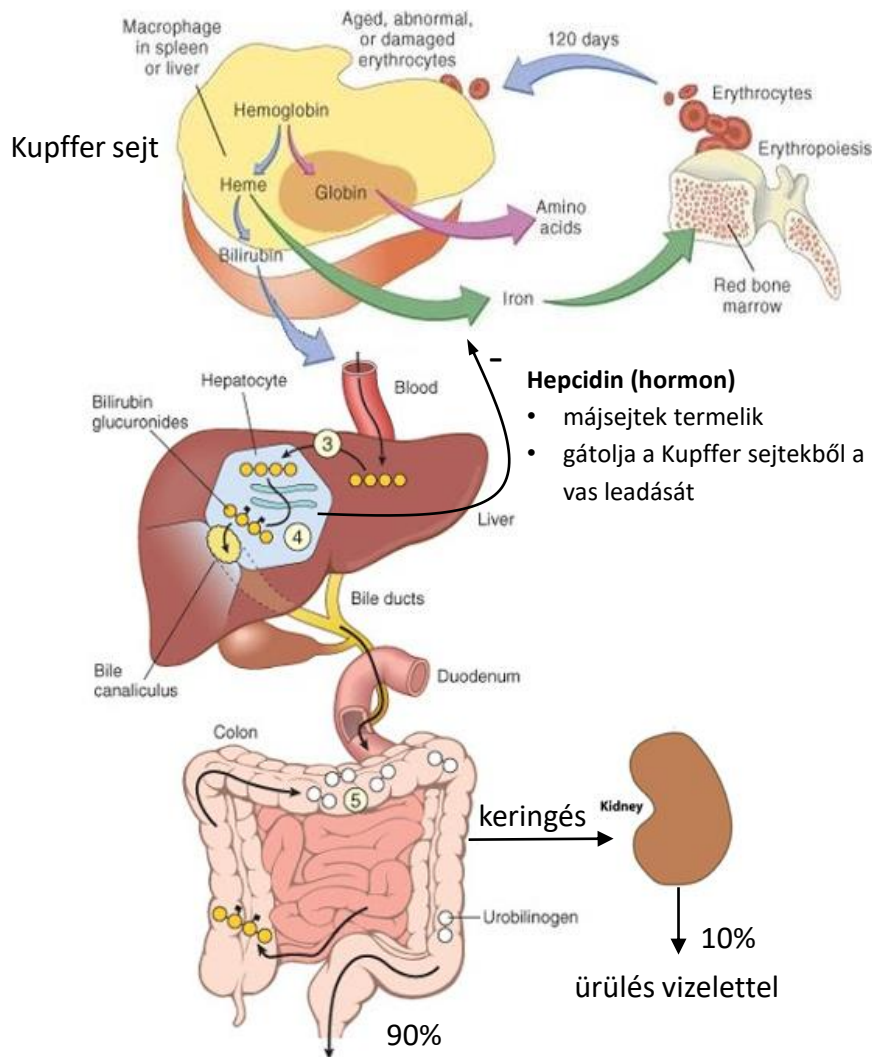
A Kupffer sejtek rezidens makrofágok

A Kupffer sejtek phagocytálják az iv. beadott tus részecskéket.

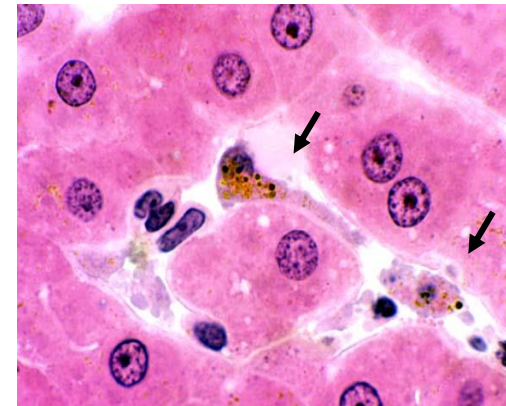

- nyúlványos, változó alakú, vándorló, kisebb sejtek a sinusokban
- az immunrendszer tagjai - diffúz mononuclearis phagocytarendszer (MPS)
- felveszik és lebontják az idegen és káros anyagokat
- proliferálnak és megnövekednek sérülés, baktérium toxinok etc. hatására
- bekebelezik az előregedett vörösvértesteket, lebontják a hemoglobint

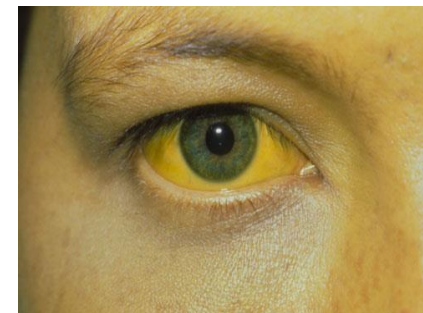
Hemoglobin metabolizmus és vas raktározás a májban

Bilirubin: sárga, a hem lebontás terméke

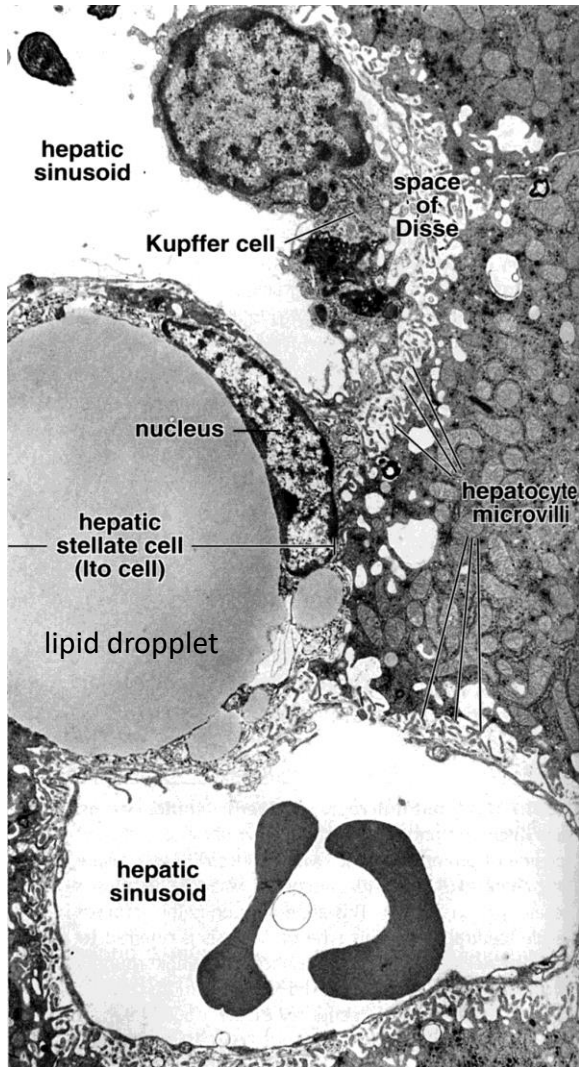
- a Kupffer sejtek a vasat leginkább hemosiderinként tárolják-pigment a sejtekben
- a májsejtek is tárolnak kevés vasat ferritin formájában

sárgaság:

- magas plasma bilirubin szint
- máj, pancreas, vagy epehólyag betegség jele

Az Ito sejtek A vitamint raktároznak

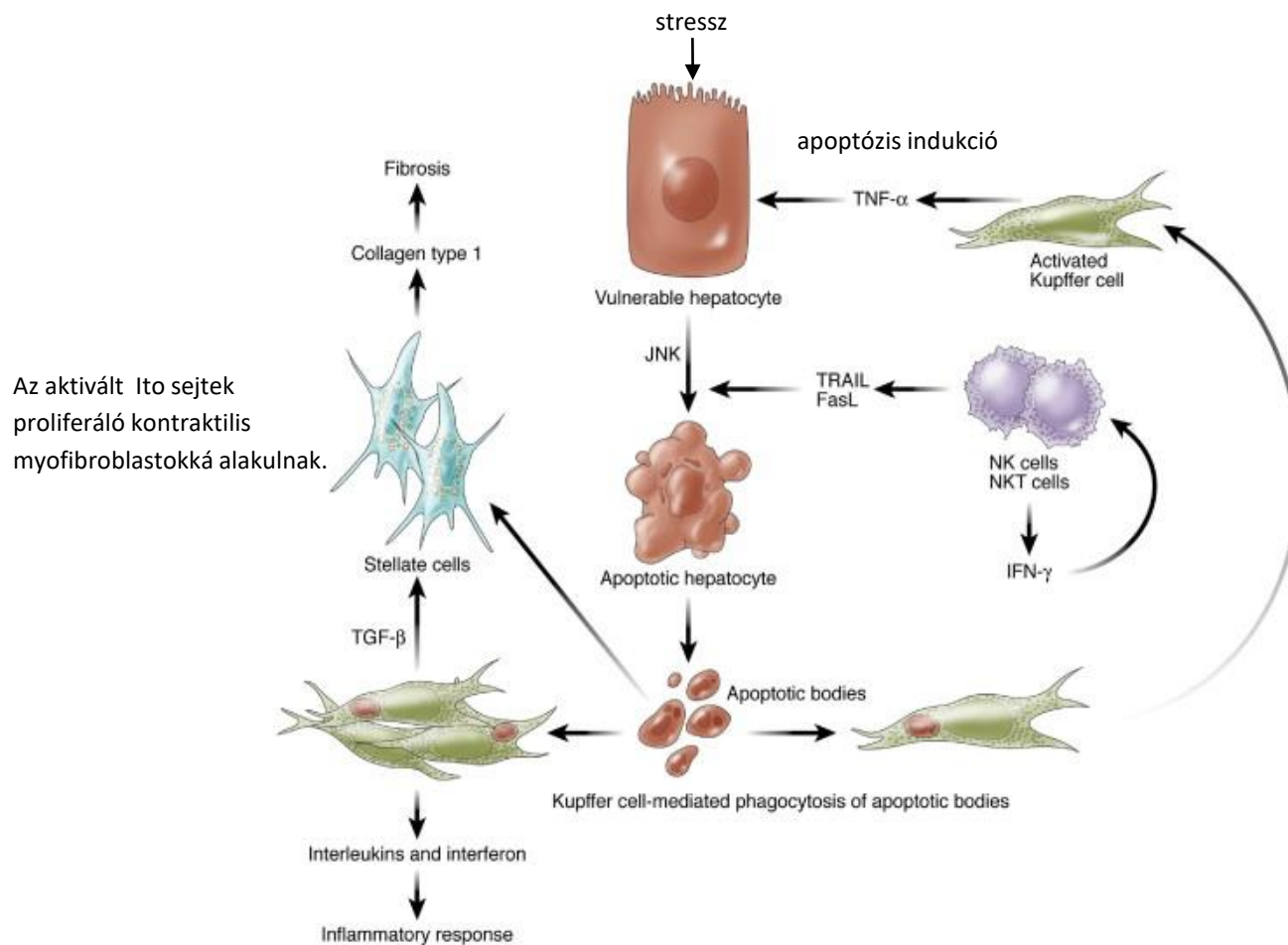
perisinusoidalis sejt, máj csillagsejt

- a Disse - térben található
- hematoxylin - eozin festéssel nem látszik
- A vitamint raktároz és metabolizál

Egyes sarkvidéki emlősök mája mérgezően magas mennyiségű A vitamint tartalmaz.

Az Ito sejtek alapvetőek a májfibrózis kialakulásában

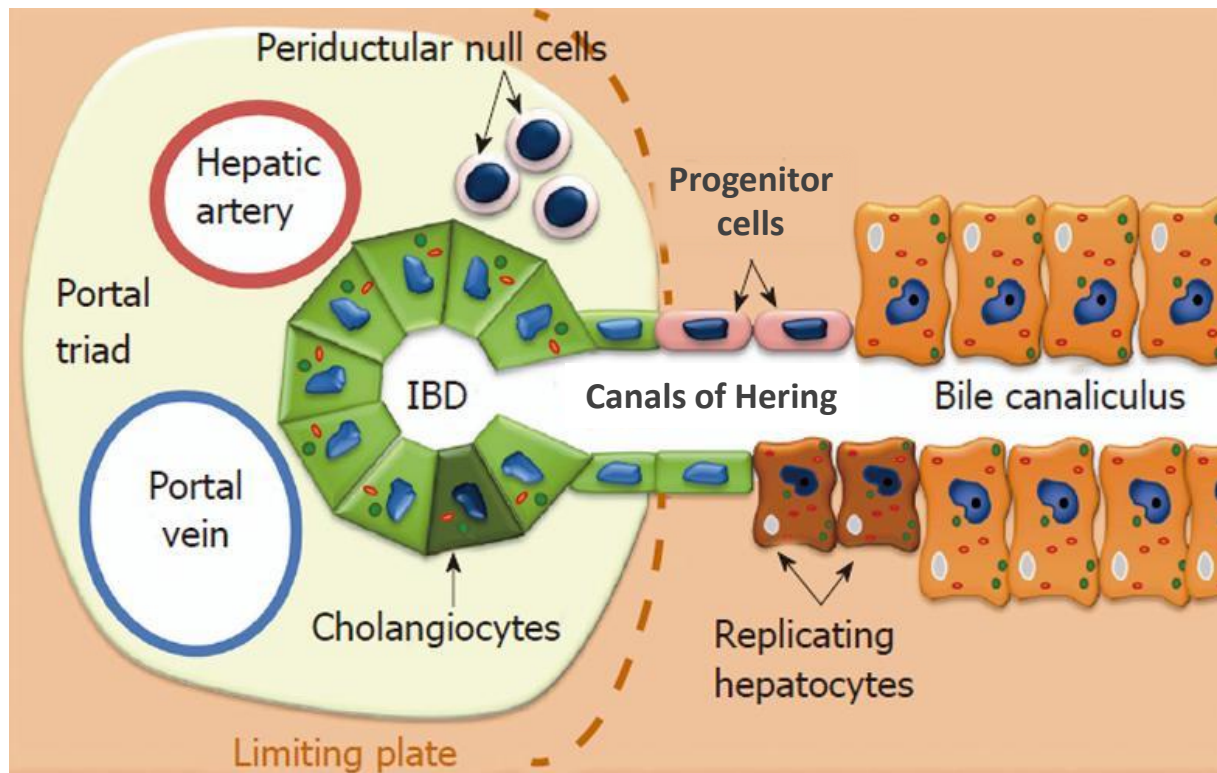
Cirrhosis:

- a krónikus májbetegség végstádiuma
- okai; alkoholizmus, rákbetegség, hepatitis C, stb.
- a máj szövete kötőszövetesen átalakul

Egyéb Ito sejt funkciók:

- máj immunválasz szabályozás
- máj és epeút fejlődés
- máj regeneráció

A máj kiválóan regenerálódik

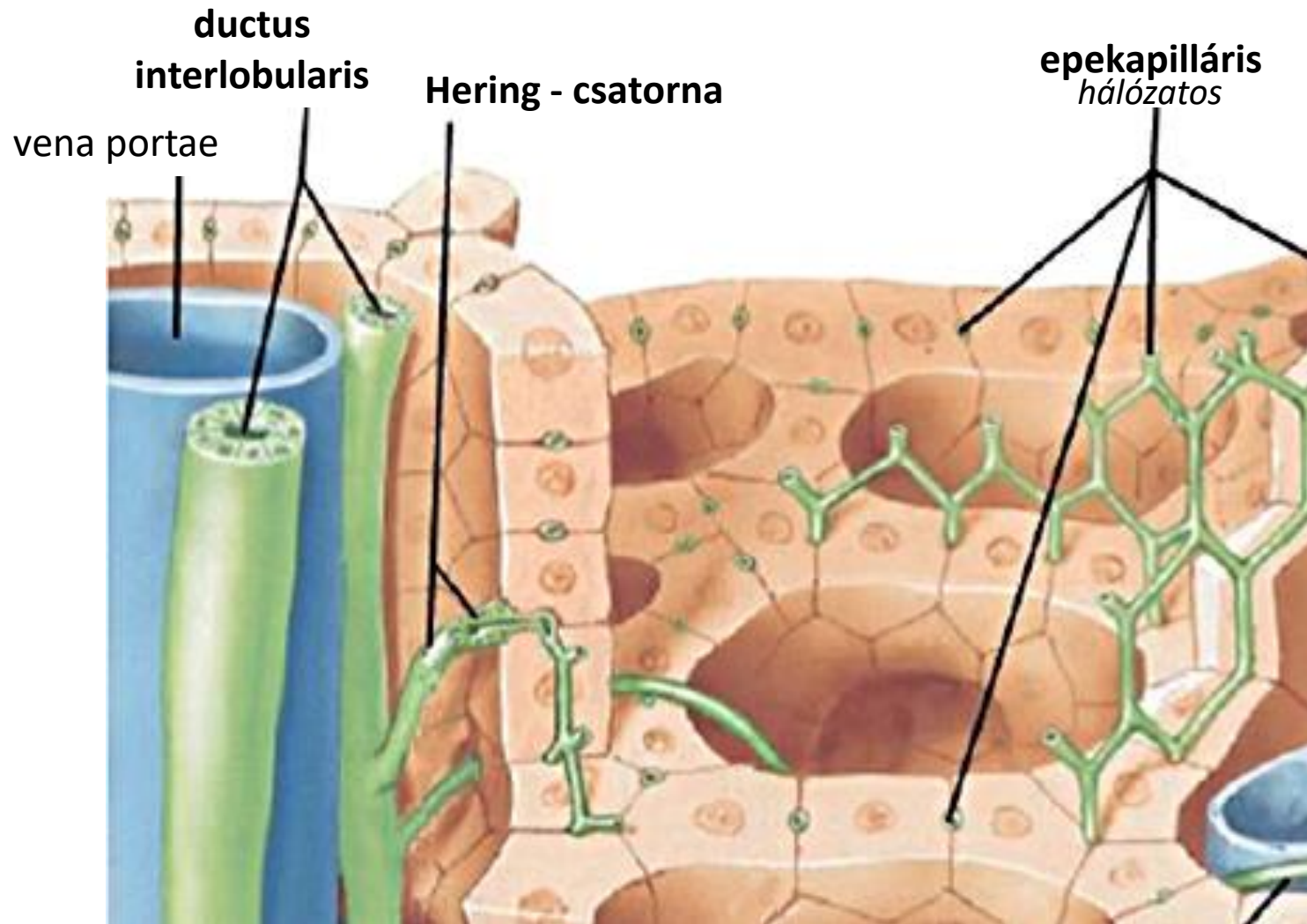
Májkárosodás:

- kezdetben csak a differenciált hepatocyták és cholangiocyták proliferálnak
- krónikus betegség során az őssejtek proliferálnak és alakulnak hepatocytákká és cholangiocytákká.

Őssejtek a Hering - csatornában és a ductusok körül találhatóak.

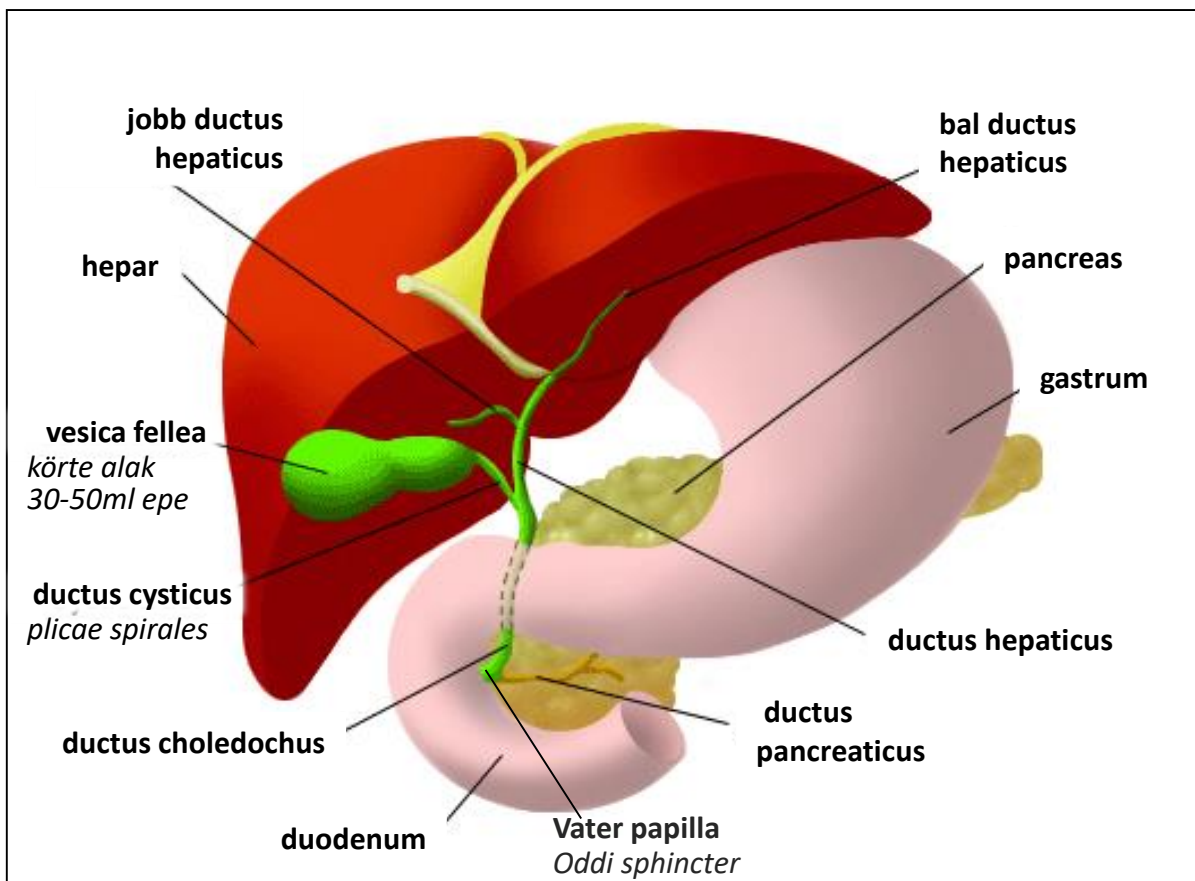

Az epe útja a májon belül

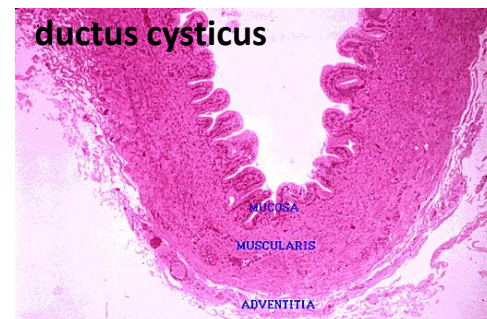
ductus interlobularis → bal és jobb ductus hepaticus → porta hepatis

A epe útja a májon kívül

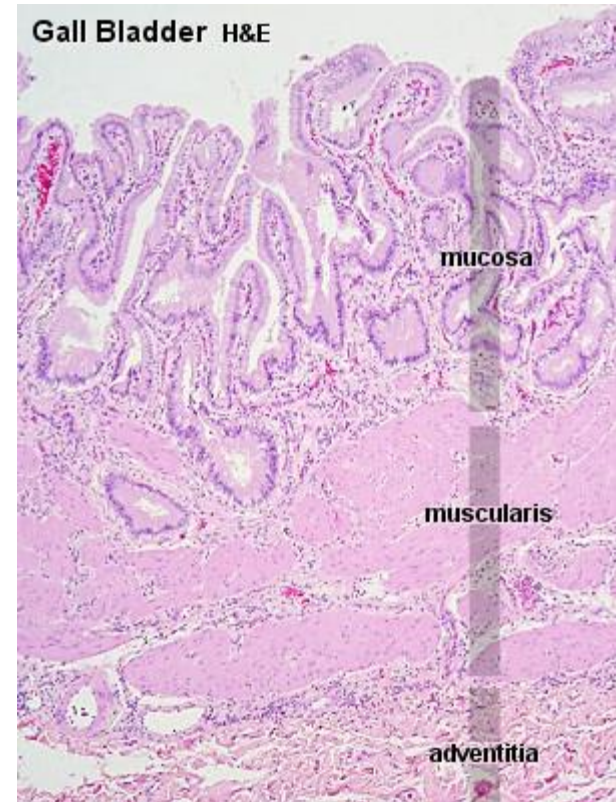
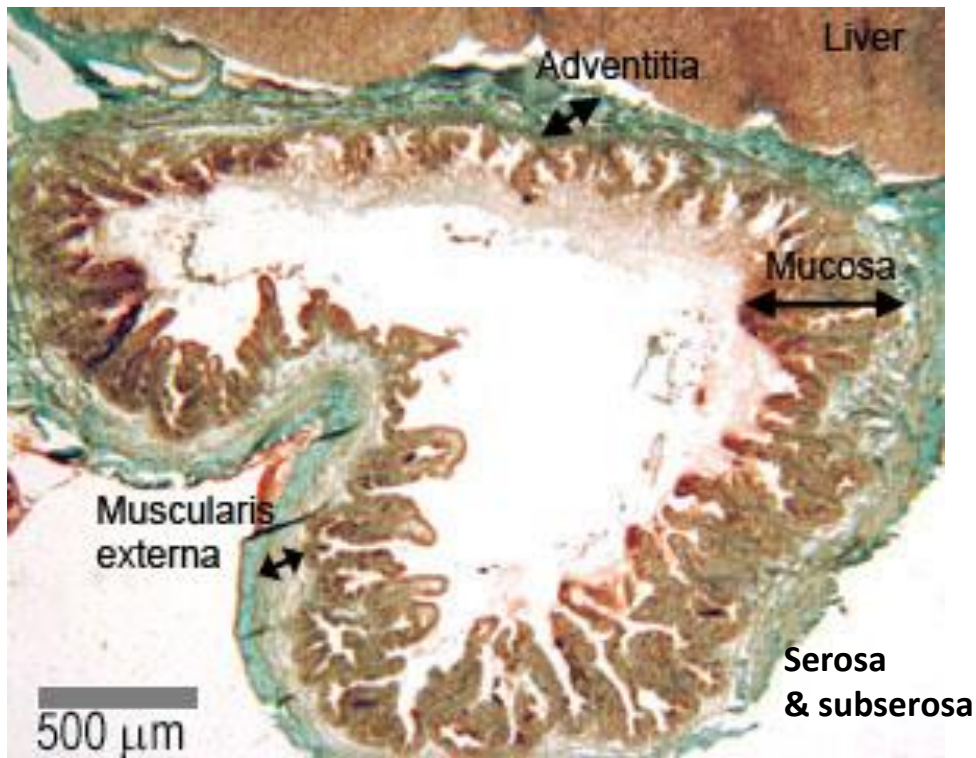

Extrahepaticus epeutak:

- egyrétegű hengerhám
- a submucosaban mucinosus mirigyek
- a duodenum felé vastagodó muscularis réteg
- az epe és a pancreas enzim release - Oddi sphincter, Vater papilla

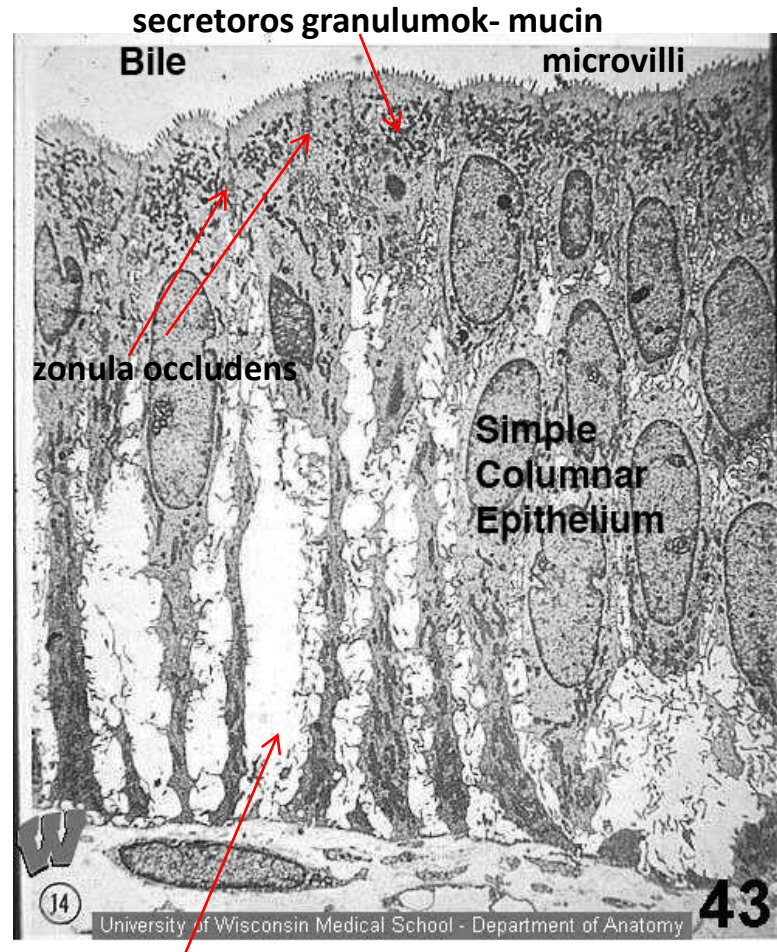
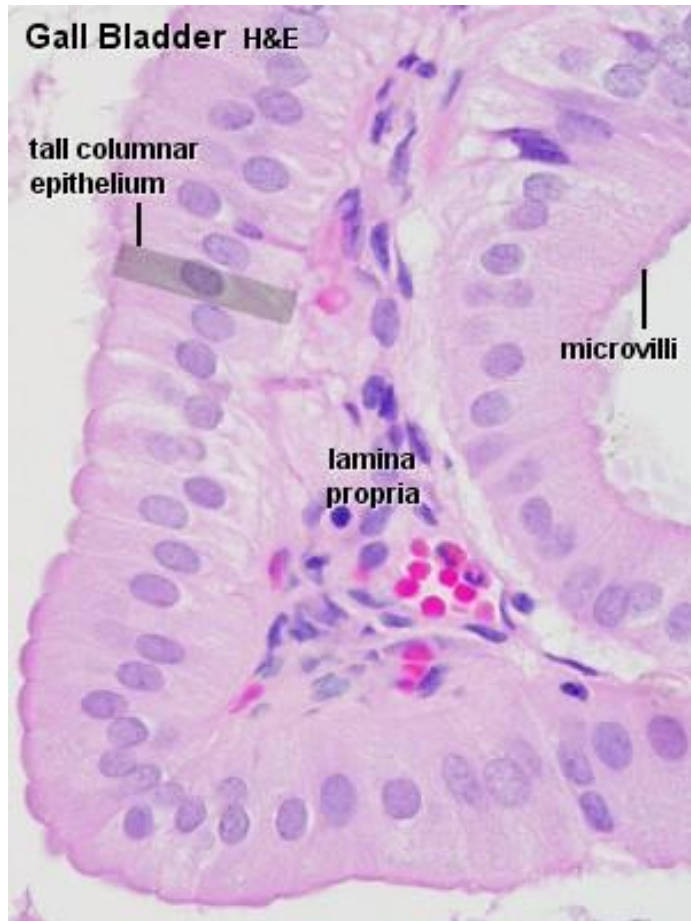
Az epehólyag szövettana I.

- Tárolja, koncentrálja és adagolja az epét.
- CCK (kolecisztokinin):
  - stimulálja az epehólyag összehúzódását, Oddi sphinctert elernyeszti
  - a vékonybél enteroendokrin sejtjei termelik
  - a duodenumba kerülő zsírok hatására szabadul fel

Az epehólyagban nincs tunica submucosa és lamina muscularis mucosae !

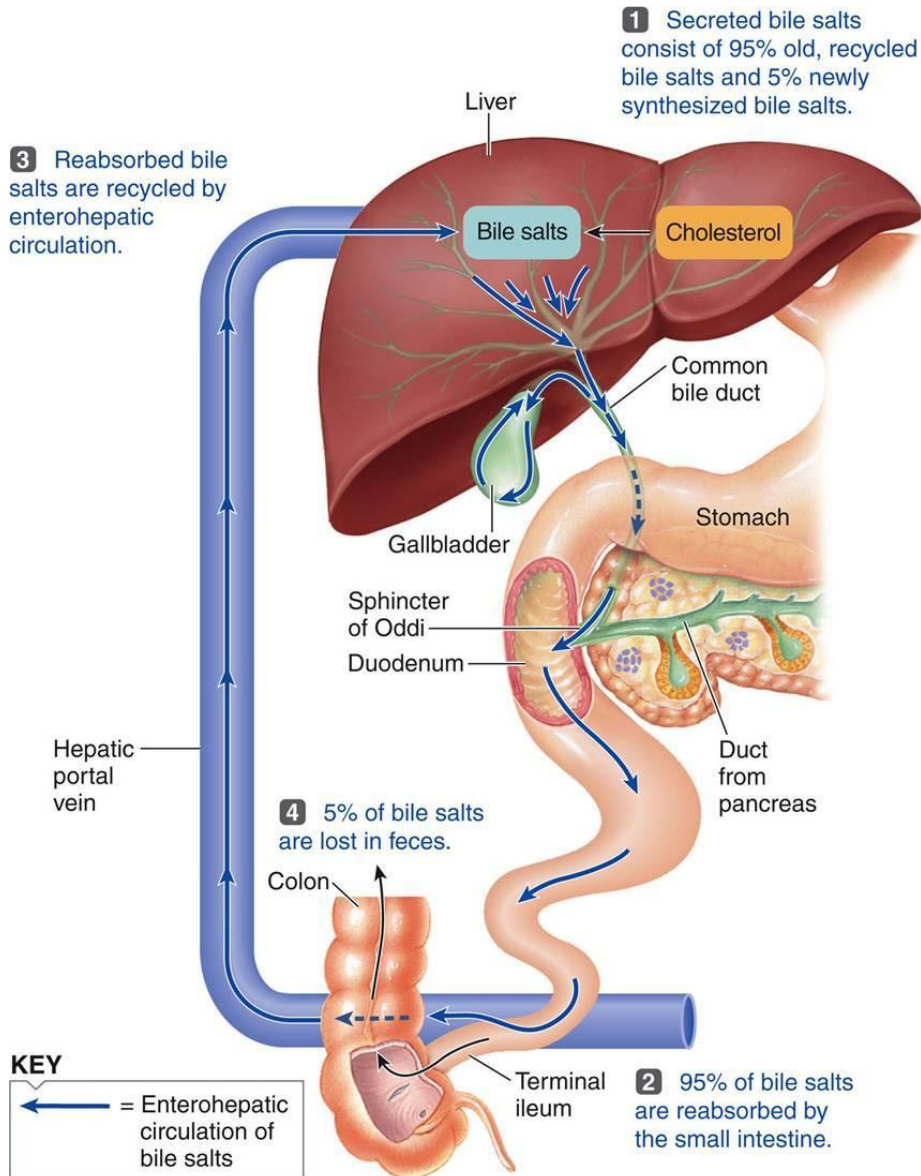
Az epehólyag szövettana II.

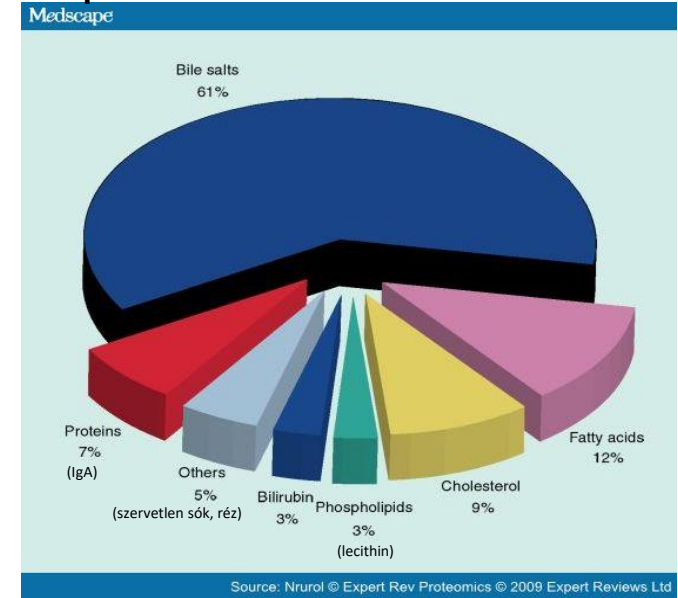
Abszorpciós epithelialis sejtek:

- mikrovillusok-transzcellularis víz reabszorpció
- sok mitokondrium
- intercellularis tér- a vízvisszaszívás paracellularis útja

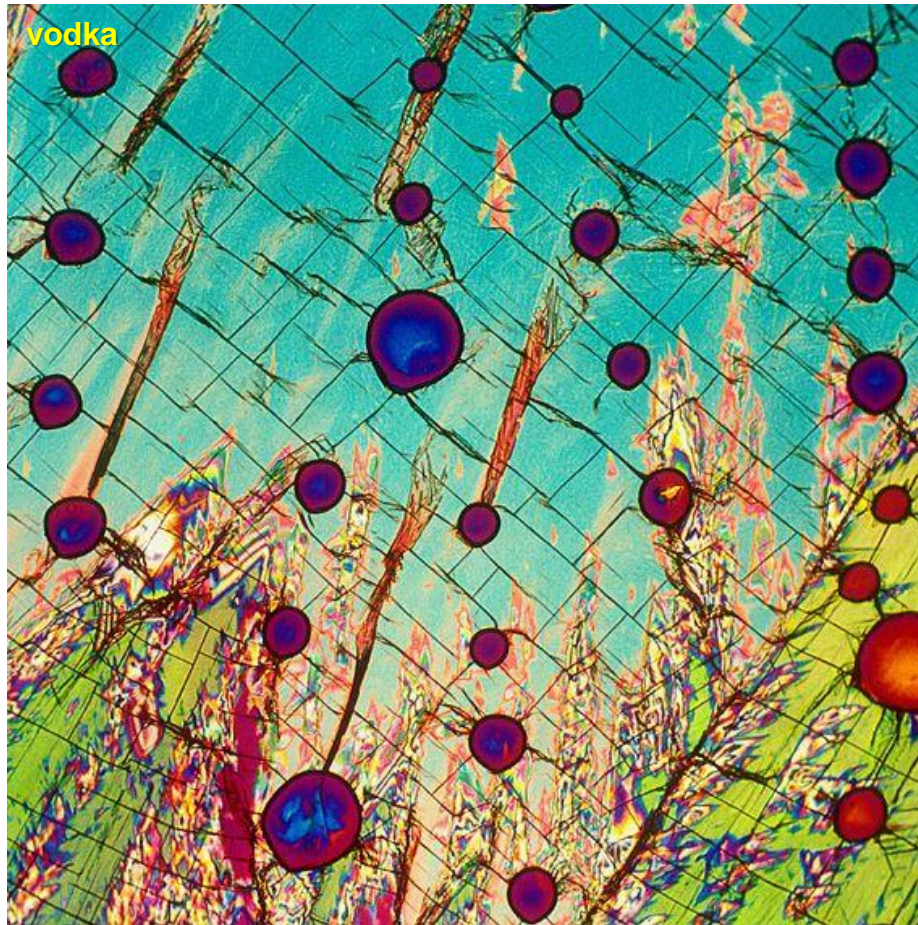
Az epesavak enterohepaticus keringése

Az epe összetétele

- Az epe komponensei a micellákban együtt vannak.
- Az összetétel egyéntől és tápláléktól is függ.
- Az epe emugeálja a zsírokat, elősegíti emésztésüket.
- Az epesavak, a koleszterol és a lecithin visszaszívódnak és újrahasznosulnak.

Köszönöm a figyelmet!